

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Навчально-науковий центр «Школа журналістики»

Кафедра журналістики

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

Іщенко Н.М.

2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СУЧАСНИЙ МЕДІАТЕКСТ

Спеціальність 061 «Журналістика»

Розробник

Монахова Т.В.

Завідувач кафедри журналістики

Тулузакова О.Г.

Гарант освітньої програми

Фінклер Ю.Е.

спеціальності 061 Журналістика

Керівник навчально-наукового
центру «Школа Журналістики»

Монахова Т.В.

Начальник НМВ

Шкірчак С.І.

Миколаїв – 2020 рік

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Сучасний медіатекст	
Галузь знань	06 «Журналістика»	
Спеціальність	061 «Журналістика»	
Спеціалізація (якщо є)		
Освітня програма	«Журналістика»	
Рівень вищої освіти	Магістр	
Статус дисципліни	Вибіркова	
Курс навчання	V	
Навчальний рік	5	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	9	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3 кредитів / 90 годин	
Структура курсу: – лекції – семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові) – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	15	
	15 60	
Відсоток аудиторного навантаження	33%	
Мова викладання	Українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)	-	
Форма підсумкового контролю	Екзамен	

2.Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Мета: дисципліна «Сучасний медіатекст» – курс, що інтегрує власне мовознавчі та когнітивні, комунікативні, семіотичні тощо підходи до розгляду функціонування державної мови в засобах масової інформації під час створення медіатекстів різних жанрів. Така настанова передбачає розгляд низки мовознавчих проблем, зокрема правописних (правописна дискусія в Україні; особливості трансліту іншомовних назв, види композицій журналістських текстів, лонгриди, шотриди тощо), проблем когнітивних, наприклад, поняття мовної гри у ЗМІ, гендерні аспекти мови ЗМІ, проблема мови ворожнечі тощо, а також комунікативних підходів, зокрема, теорію комунікативних актів, роботу з різними типами інформації, фактчекінг, мовну специфіку соціальних мереж тощо. Теми, що вивчаються, не є ізольованими одна від одної: має бути практика постійного повернення до вже вивченого, але вже на новому колі, з додаванням додаткової інформації або під іншим кутом зору. Інтегрований характер навчального курсу актуалізує попередньо набуті знання і навички, поглиблює та розширює їх. Ключова журналістська навичка – продукування різних типів текстів – набуває завдяки «Сучасному медіатексту» автоматичності, відпрацьованості, нового фахового рівня. Вважаємо, що по закінченні вивчення цієї дисципліни майбутні журналісти матимуть увесь необхідний інструментарій, знання та високий ступінь грамотності для плідного й високоякісного текстотворення.

Завдання дисципліни:

- визначити місце теорії медіатексту в системі медіанаук;
- дати уявлення про можливості застосування теорії медіатексту у сфері журналістської діяльності;

- прищепити навички аналізу медіатексту в комунікативному, жанровому, орфографічному аспектах.

Очікувані результати навчання:

У результаті вивчення дисципліни студент

має знати:

- знання і розуміння основних ознак сучасного медіатексту;
- знання принципів типологізації сучасного медіатексту;
- знання системи жанрів і системи мовних жанрів сучасного медіатексту;
- знання провідних рис сучасного медіатексту, їхніх лінгвістичних та екстралінгвістичних характеристик;

- знання практиологічних аксіологічних характеристик сучасного медіатексту, вміння виявляти їх у конкретних текстах;

- володіння основними принципами аргументації в сучасному медіадискурсі.

має вміти:

- ідентифікувати медіатексти відповідно до їхньої типології,
- створювати власні медіатексти в різних медіажанрах,
- виявляти аргументативні й маніпуляційні прийоми сучасного медіадискурсу,
- володіти навичками аналізу та створення медіатекстів різних типів і жанрів.

Програмні компетентності

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 2. Здатність спілкуватися іноземною мовою у професійній діяльності.

ЗК 8. Здатність навчатися й оволодівати сучасними знаннями, методами і технологіями.

Фахові компетентності:

ФК 4. Здатність до фахового аналізу українських і зарубіжних медіа галузей.

ФК 5. Здатність самостійно визначатися із професійною спеціалізацією і працювати в конкретному сегменті журналістики (культурній, спортивній, політичній, соціальній тощо).

ФК 6. Здатність бути критичним і самокритичним, здатність до постійного самовдосконалення.

Програмні результати навчання

ПРН 2. Використовувати державну мову в професійній діяльності.

ПРН 3. Використовувати іноземну мову в професійній діяльності.

ПРН 10. Здатність продукувати якісний текстовий, аудіо-візуальний, мультимедійний контент.

3. Програма навчальної дисципліни

Денна форма:

	Теми	Лекції	Практичні (семінарські, лабораторні, півгрупові)	Самос тійна робота
1	«В етері» чи «в ефірі»: дикторське мовлення, правописна дискусія в Україні. Як Hyundai став «Хундаєм»: трансліт і переклад власних назв, кроскультурна комунікація, міжмовні омоніми.	2	2	10
2	Народницька, модерністська та постмодерністська стратегії текстотворення в українських медіях. Різновиди та клікабельність заголовків. Мовна гра українських медій.	2	2	8
3	Як шортриди лонгридів перемогли: структура журналістського матеріалу. Види композицій. Story Telling: секрети журналістських текстів.	2	2	10
4	Газета vs Інтернет: мовні й мовленнєві особливості традиційної преси та новітніх медій. Мовна специфіка соціальних мереж. Мультиплатформенність. Аудіовізуальна будова сучасної журналістики. Способи візуалізації різних типів інформації. Презентації. Наочність. Візуальні можливості преси, телебачення, Інтернету.	2	2	8
5	Гендерні аспекти мови ЗМІ: функціонування фемінітивів у мові українського медіапростору. Hate-Speech: як боротися з мовою ворожнечі. Fact Check і верифікація даних. Методи перевірки інформації. Стандарти журналістики. Достовірність журналістських матеріалів.	3	2	10
6	Семіотика ЗМІ. Декодування інформації. Імплицитне та експліцитне в журналістському тексті. Інформація в	2	2	8

	дискурсах і текстах. Тема, рема, актуалізатори.			
7	Основні закони спілкування. Вербальна й невербальна комунікація. Зворотній зв'язок із аудиторією. Комунікативні акти. Застосування комунікативних концепцій у засобах масової інформації.	2	2	6
8	Контрольна робота	0	1	
9	Разом	15	15	60

4.Зміст навчальної дисципліни

1.1.План лекцій

	Тема заняття / план
1	«В етері» чи «в ефірі»: дикторське мовлення, правописна дискусія в Україні. Як Hyundai став «Хундаєм». <ol style="list-style-type: none"> 1. Правописна дискусія в Україні. Кодифікація. Мовна норма. 2. Трансліт і переклад власних назв. 3. Кроскультурна комунікація, міжмовні омоніми. 4. Поняття редакційної політики.
2	Народницька, модерністська та постмодерністська стратегії текстотворення в українських медіях. <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття «стратегія текстотворення». Народницькі, модерністські та постмодерністські тексти. 2. Різновиди та клікабельність заголовків. 3. Мовна гра в українських медіях. 4. Інтертекстуальність. Гіпертекст.
3	Як шортриди лонгридів перемогли: структура журналістського матеріалу. <ol style="list-style-type: none"> 1. Жанри журналістських текстів. 2. Види композицій. 3. Story Telling: секрети журналістських текстів. 4. Ньюз-фіче. 5. Різновиди інтерв'ю. 6. Різновиди репортажів.
4	Газета vs Інтернет. <ol style="list-style-type: none"> 1. Мовні й мовленнєві особливості традиційної преси та новітніх медій. 2. Мовна специфіка соціальних мереж. 3. Мультиплатформенність. 4. Аудіовізуальна будова сучасної журналістики. 5. Способи візуалізації різних типів інформації. Презентації. Наочність. 6. Візуальні можливості преси, телебачення, інтернету.
5	Гендерні та інші соціальні аспекти мови ЗМІ. <ol style="list-style-type: none"> 1. Функціонування фемінітивів у мові українського медіапростору. 2. Hate-Speech: як боротися з мовою ворожнечі.

	3. Fact Check і верифікація даних. Методи перевірки інформації. Стандарти журналістики. Достовірність журналістських матеріалів.
6	Семіотика ЗМІ. 1. Декодування інформації. 2. Імплицитне та експлицитне в журналістському тексті. 3. Інформація в дискурсах і текстах. 4. Тема, рема, актуалізатори.
7	Основні закони спілкування. 1. Вербальна й невербальна комунікація. 2. Зворотній зв'язок із аудиторією. 3. Комунікативні акти. 4. Застосування комунікативних концепцій у засобах масової інформації.

Плани практичних (семінарських, лабораторних, півгрупових) занять

	Тема заняття / план
1	«В етері» чи «в ефірі»: дикторське мовлення, правописна дискусія в Україні. Як Hyundai став «Хундаєм». 1. Правописна дискусія в Україні. Два правописи. 2. Кодифікація. Поняття мовної норми. Словники. 3. Передача на письмі слів іншомовного походження, географічних назв, прізвищ. 4. Поняття редакційної політики.
2	Народницька, модерністська та постмодерністська стратегії текстотворення в українських медіях. 1. Концепція «стратегій текстотворення». Ознаки народницьких, модерністських та постмодерністських текстів. Цільові аудиторії для кожного тексту. 5. Неймінг. Мистецтво заголовка. 6. Мовна гра в українських медіях. 7. Інтертекстуальність. Гіпертекст.
3	Як шортриди лонгридів перемогли: структура журналістського матеріалу. 1. Жанрова належність тексту. 2. Композиція тексту. Перевернута піраміда. Ab ovo. In medias res. 3. Story Telling. 4. Ньюз-фіче. 5. Різновиди інтерв'ю. 6. Різновиди репортажів.
4	Газета vs Інтернет. 1. Мова новітніх медій. Кліпове мислення споживачів інтернет-контенту. 2. Тексти соціальних мереж. 3. Мультиплатформенність. 4. Аудіовізуальна будова сучасної журналістики. 5. Способи візуалізації різних типів інформації. Презентації. Наочність. 6. Візуальні можливості преси, телебачення, інтернету.
5	Гендерні та інші соціальні аспекти мови ЗМІ. 1. Функціонування фемінітивів у мові українського медіапростору.

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Hate-Speech: як боротися з мовою ворожнечі. Мовний ейджизм, сексизм, гомофобія. 3. Fact Check і верифікація даних. Методи перевірки інформації. 4. Стандарти журналістики. 5. Достовірність журналістських матеріалів.
6	<p>Семіотика ЗМІ.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблема інтерпретації тексту. Декодування інформації. 2. Імпліцитне та експліцитне в журналістському тексті. 3. Інформація в дискурсах і текстах. 4. Тема, рема, актуалізатори.
7	<p>Основні закони спілкування.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вербальна й невербальна комунікація. Емотикони, графічні засоби увиразнення тексту. 2. Зворотній зв'язок із аудиторією. 3. Комунікативні акти. 4. Застосування комунікативних концепцій у засобах масової інформації.
8	<p>Контрольна робота.</p>

1.2.Завдання для самостійної роботи

1. Підготовка до практичних занять (опрацювання наукових і методичних матеріалів, перегляд рекомендованих відео, конспектування онлайн-публікацій, підготовка до дискусії на занятті). Робочі записи можуть бути зроблені в зошиті з дисципліни «Сучасний медіатекст», а також у вигляді опорного конспекту – на картках, у вигляді презентацій, мнемонічних карт тощо.

2. Продукування медіатекстів із обраної теми.

Усі види робіт виконуються в межах тематики курсу. Тема роботи обирається і формулюється студентом самостійно у межах матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. Відповідно до теми, жанру, мети тексту студент визначається із формою та форматом, формулює тему, займається пошуком та перевіркою фактів із обраної теми, продумує композицію. Окрема увага приділяється грамотності та академічній доброчесності під час виконання завдання. Усі тексти мають бути написані без граматичних, лексичних, стилістичних помилок, а також перевірені на відсутність плагіату. Апробація роботи може бути здійснена у будь-якому медіа України чи світу.

3. Презентація медіатекстів і публічний захист роботи.

На захист виносяться вже оприлюднені медіатексти (надруковані в українській чи зарубіжній пресі, онлайн-виданнях тощо). Автор обґрунтовує тему, мету, завдання, розповідає про використаний інструментарій, пояснює процедуру здійсненого фактчекінгу та кореляцію між каналом поширення тексту, цільовою аудиторією і жанровими особливостями.

5.Підсумковий контроль

Відповідно до концепції проєктно-орієнтованого навчання, екзамен із навчальної дисципліни «Сучасний медіатекст» проводиться в усній формі у вигляді публічного захисту створених медіатекстів, які студент продукував протягом семестру.

Іспит оцінюється в 40 балів. Відповідь студента представлена у вигляді презентації (виступ + аудіо-візуальна демонстрація) оцінюється у 20 балів.

Захист, тобто відповіді на питання за тематикою дисципліни та темою медіатексту, щодо методики проведення та релевантності результатів також оцінюється у 20 балів.

6.Вимоги та критерії оцінювання:

1. Під час продукування медіатекстів необхідно дотримуватися таких вимог: з'ясувати причини, за яких визначилася проблема, чітко сформулювати тезу, дібрати аргументи, сформулювати висновок, вміти зробити аналіз щодо наукової значимості поданої інформації.

2. Презентація виконується в комп'ютерній програмі Power Point або інших програмах для створення презентацій і передбачає ілюстрований виклад певного фрагменту матеріалу або становить відеоролик. Усі види робіт виконуються в межах тематики курсу. Тема роботи обирається і формулюється студентом самостійно у межах матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни.

3. Опрацювання критичних матеріалів здійснюється у вигляді опорних конспектів до курсу та дискусій на семінарських заняттях.

6.1. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Підготовка до практичних занять (опрацювання наукових і методичних матеріалів, перегляд рекомендованих відео, конспектування онлайн-публікацій)	15 занять x 2 бали = 30 балів
2	Опитування та виступи на групових заняттях (в середньому протягом семестру кожен студент має змогу виступити 10 разів)	10 занять x 2 бали = 20 балів
3	Написання контрольної роботи.	10 балів
4	Іспит: Написання медіатекстів із обраної теми. Презентація медіатекстів і публічний захист роботи.	40 балів
	Разом	100

6.2. Критерії оцінювання

6.2.1. Опитування та виступи на групових заняттях – форма контролю, яка дозволяє оцінити вміння студентів самостійно опрацьовувати матеріал і викладати його, відповідати на запитання викладача та колег. Максимальна оцінка за відповідь на семінарському занятті – 2 бали. Критеріями для оцінювання виступають:

Оцінка 2 бали ставиться у випадку:

- студент вільно володіє визначеними програмою знаннями й уміннями;
- правильно і в достатній кількості добирає необхідні для відповіді факти;
- висловлює власне ставлення до навчального матеріалу;
- відповідь чітка і завершена;
- мовлення відповідає нормам сучасної української літературної мови.

Оцінка 1 бал ставиться у відповідності з попередніми вимогами, але:

- студент користується лише окремими знаннями й уміннями;
- порушує логіку викладу;
- відповідь недостатньо самостійна;
- аргументація слабка;
- є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу та висновках;
- мовлення містить помилки.

Оцінка 0 балів ставиться в разі незнання більшої частини матеріалу, відсутності будь-якої логіки викладу, а саме:

- студент не володіє необхідними для здійснення завдання уміннями;
- головного фактичного матеріалу не знає.

6.2.2. Написання контрольної роботи.

Критеріями оцінювання виступають: правильна відповідь на одне запитання 5 балів (5x2=20).

5 балів ставиться за повне розкриття змісту поняття, наведення ілюстративного матеріалу, прикладів.

4 бали – теоретичне поняття висвітлено переважно правильно, бракує повноти і прикладів.

3 бали – подано дефініцію поняття без пояснень і прикладів.

2 бали – подано розмите визначення поняття «власними словами», яке демонструє загальне розуміння студентом теми за відсутності термінологічної чіткості.

1 бал – відповідь виявляє поверхневе, дуже приблизне уявлення студента про тему й предмет.

0 балів – відповідь неправильна, помилкова або відсутня.

6.2.3. Підготовка до практичних занять (опрацювання наукових і методичних матеріалів, перегляд рекомендованих відео, конспектування онлайн-публікацій).

- Наявність самостійно складених опорних конспектів, схем, мнемонічних схем (50%);
- Усний коментар, відгук, участь в обговоренні опрацьованого матеріалу під час групового заняття (50% оцінки).

6.3. Приклад завдання контрольної роботи

Варіант I

1. **Розкрийте зміст поняття** «модерністська стратегія текстотворення», назвіть ключові критерії, за якими текст або дискурс може бути кваліфікований як модерністський. Наведіть приклад (конкретний уривок тексту, посилання на твір / публічний виступ / журналістський матеріал).
2. **Розкрийте зміст поняття** «клікабельність заголовків». Визначте критерії, ознаки. Наведіть приклади.

7. Рекомендовані джерела інформації:

7.1. Основні

1. Архипенко Л. (2007). Мова ЗМІ як об'єкт лінгвістичних досліджень: історія становлення, специфіка функціонального стилю. *Культура народів Причорномор'я*. 101. 74-76.
2. Космеда Т., Халіман О. (2013). *Мовна гра в парадигмі інтерпретативної лінгвістики. Грамматика оцінки. Грамматична іграма (теоретичне осмислення дискурсивної практики)*. Дрогобич: Коло.
3. Космеда Т. (2014). *Гендерна лінгвістика в Україні : історія, теоретичні засади, дискурсивна практика*. Дрогобич: Коло.
4. Монахова Т. (2015) *Народництво, модернізм і постмодернізм у лінгвістиці*. Миколаїв.
5. Потятиник Б. (2010). *Інтернет-журналістика*. Львів: ПАІС.
6. Почепцов Г. (2014). *Від Facebook'у і гламуру до Wikileaks: медіакомунікації*. К.: Спадщина.
7. Семенюк О., Паращук В. (2010). *Основи теорії мовної комунікації*. К.: ВЦ «Академія».
8. *PROMOVA, або Де ми помиляємося...* (2006) Київ: Вид-во «Стандарт».

7.2. Допоміжні

1. Куссе Х. Агрессия и аргументация. С примерами из российско-украинского конфликта. – Винница, 2019. - 300 с.
2. Яцимірська М. Г., Драган М. Медіатекст як продукт журналістської творчості (психолінгвістичний аналіз логічного сприйняття та емоцій)
3. .Г. Яцимірська, М. Драган. – Вісник Львів. УНТУ., Серія журналістика.2007. – Вип. 30, С. 267-276.
4. Яцимірська М. Г. Культура фахової мови журналіста / М.Г. Яцимірська. — Львів: ПАІС, 2004. – 332с.
5. Яцимірська М. Г. Сучасний медіатекст / М.Г. Яцимірська. — Словник- довідник. — Львів: ПАІС, 2005. – 220с.
6. Bell A. Approaches to Media Discourse / A. Bell. – London: Blackwell Publishers, 1996. – 230 с.